

UNIX VÝPISKY

PŘEHLED PŘÍKAZŮ (KUBUNTU)

PŘÍKAZ	PARAMETRY	POPIS
xterm		spustí další okno terminálu
exit		vypnutí terminálu, odhlášení
man	prikaz	zobrazí manuál k příkazu
apropos	vyraz	zobrazí příkazy, v jejichž manuálu se vyskytuje daný výraz
clear		vyprázdní okno terminálu
stty		vlastnosti terminálu
history		zobrazí historii příkazů
!	cislo_prikazu	použije daný příkaz z historie použitých příkazů; parametr -cislo_prikazu: číslo příkazu odzadu
fc	cislo_prikazu cislo_prikazu	použije více příkazů z historie v zadaném rozmezí (použije vi)
sh	[parametry] [soubor]	spustí daný skript, parametr -c prikazy: provede dané příkazy, -s: příkazy budou čteny ze standardního vstupu, -i: interaktivní shell, -e: skončí po prvním neúspěšném příkazu, -k: do prostředí příkazu budou uložena všechna přiřazení, -n: čte příkazy ale neprovádí je, -t: skončí po přečtení a vykonání jednoho příkazu, -u: považuje při substituci nedefinované proměnné za chybu, -v: opíše každou příkazovou řádku po přečtení, -x: každý příkaz a jeho argumenty před provedením opíše, -: konec parametrů shellu
ps		vypíše seznam spuštěných procesů; ps axu grep username00: vypíše seznam všech procesů daného uživatele
jobs		vypíše seznam pozastavených procesů
kill	[parametry] PID_procesu	ukončí proces; parametr -l: vypíše seznam signálů, -číslo: zaslání signálu procesu
fg	%cislo_procesu	převedení procesu do popředí
bg	%cislo_procesu	převedení procesu na pozadí
who		uživatelé přihlášení do systému
which	prikaz	zobrazí cestu k danému příkazu
alias	nazev="vyraz"	záměna výrazu za slovo, funguje jen v interaktivním shellu, např. alias dir='ls -l'
unalias	nazev	ruší alias
export	[promenna]	exportuje lokální proměnné do subshellu, vypíše seznam systémových proměnných
passwd		změna hesla
date		datum
sudo	prikaz	spustí příkaz jako jiný uživatel (root)
apt-get	install program	nainstaluje daný program
gcc	[parametry] soubor	kompilér C/C++; parametr: -std=c99: překlad dle normy ISO C99, -Wall: varovné zprávy, -pedantic: donutí striktně dodržovat danou normu, -W: částečná sémantická kontrola, -g: ladící informace, -o soubor: název výstupního souboru
pwd		vypíše aktuální adresář
ls	[parametry]	vypíše obsah adresáře; parametr -a: vypíše všechny soubory, -l: vypíše přehledný list
cd	[adresar]	změna aktuálního adresáře
mkdir	adresar	vytvoření adresáře
rmdir	adresar	vymazání adresáře
mv	soubor1 soubor2 [cesta]	přejmenování/přesunutí souboru
cp	soubor1 soubor2 [cesta]	kopírování souboru
rm	soubor [parametry]	vymazání souboru; parametr -r: vymazání adresářového stromu
unlink	soubor	vymazání položky, která není adresářem
ln	[parametry] soubor odkaz	vytvoření odkazu; parametr -s: symbolický odkaz
find	cesta -name soubor -print	vyhledání souboru v zadaném podstromu
chmod	parametry soubor	změna přístupových práv (parametry třídy uživatelů: u, g, o, a; třídy práv: r, w, x; operace: +, -, =; např. chmod ug=rw prog)
chown		změna vlastníka souboru
chgrp		změna skupiny uživatelů souboru
file	soubor	zobrazí typ souboru
df		informace o souborovém systému a volném místě na disku
du	[soubor]	počet bloků obsazených souborem nebo adresářem

tar	<i>parametry soubory</i>	vytváření archivů TAR; parametr <i>-f</i> <i>nazev_archivu</i> : určuje explicitně název souboru, <i>-c</i> : nový archiv, <i>-r</i> : přidá soubory do archivu, <i>-t</i> : vypíše soubory v archivu, <i>-x</i> : rozbalí soubory z archivu, <i>-v</i> : vypíše informace o prováděné činnosti
gzip	<i>parametry soubory</i>	komprimace souborů GZ; parametr <i>-d</i> : dekomprimuje daný soubor
echo	<i>'vyraz'</i>	vypíše text nebo proměnné
more	<i>soubor</i>	zobrazení textového souboru
cat	<i>[soubory]</i>	standardní vstup a výstup, pomocí přesměrování > lze spojovat více souborů do 1, soubory se oddělují mezerou
grep	<i>[parametry] 'vyraz' [soubory]</i>	vyhledává text v souborech, používá RE; parametr <i>-v</i> : vypíše řádky které neobsahují daný výraz, <i>-i</i> : ignoruje rozdíl velkých a malých písmen, <i>-l</i> : vypíše jen jména souborů
sed	<i>prikazy [soubor]</i>	neinteraktivní textový editor, vypisuje na standardní výstup, používá RE; příkazy <i>cisloq</i> : vypíše daný počet řádků, <i>'s/slovo/q'</i> : vypisuje řádky dokud nenarazí na dané slovo, <i>'s/slovo/d'</i> : nevypíše řádek obsahující dané slovo, <i>'s/puvodni/nove/g'</i> : nahradí původní slovo za jiné
awk	<i>prikazy [soubor]</i>	editor na zpracování rozsáhlých textů, používá RE; příkazy: <i>'vzor {akce}; vzor {akce}...'</i> ; awk prochází řádky a hledá vzor pro který vykoná příslušnou akci, pokud není vzor uveden, vykoná se akce pro každý řádek; příkaz <i>'/vyraz/{print}'</i> : vypíše řádky obsahující daný výraz, <i>'{print \$2}'</i> : vypisuje druhé pole (oddělené whitespace) na řádku, <i>'{if(NF>0)print}'</i> : vypisuje neprázdné řádky (NF je počet polí na řádku), příkaz: <i>ls -l awk '{x+=\$5}; END{print „celkem “x„ bytů“}'</i> : vypíše součet délek všech souborů v adresáři
vi	<i>[parametry] [soubor]</i>	spustí textový editor VI; parametr <i>+cislo</i> : nastaví kurzor na daný řádek, <i>+/retezec</i> : nastaví kurzor na první výskyt daného řetězce
head	<i>[parametry] [soubor]</i>	zobrazí začátek textového souboru; parametr <i>-cislo</i> : zobrazí daný počet řádků
tail	<i>[parametry] [soubor]</i>	zobrazí konec textového souboru; parametr <i>-cislo</i> : zobrazí daný počet řádků
wc	<i>[parametry] [soubor]</i>	spočítá řádky, slova (oddělené whitespace) a znaky v souboru; parametr <i>-l</i> : vypíše řádky, <i>-w</i> : vypíše slova, <i>-c</i> : vypíše znaky
split	<i>[parametry] [soubor]</i>	rozdělení souboru; parametr <i>-cislo</i> : rozdělí soubor na části o daném počtu řádků
diff	<i>soubor1 soubor2</i>	porovnávání dvou souborů po řádcích
cmp	<i>soubor1 soubor2</i>	porovnávání dvou souborů a výpis prvního nalezeného rozdílu
sort	<i>[parametry] [soubor]</i>	seřadí obsah souboru; parametr <i>-b</i> : ignoruje počáteční mezery, <i>-f</i> : malá písmena považuje za velká, <i>-n</i> : řazení čísel (rozpoznává znaménko a des. tečku), <i>-r</i> : řazení v opačném směru, <i>+cislo</i> : při třídění polí (oddělené whitespace) vynechá dané pole, <i>-cislo</i> : poslední uvažované pole, <i>-tznak</i> : definuje jiný oddělovač než whitespace při třídění polí
tr	<i>[parametry] 'retezec1' 'retezec2'</i>	transformuje znaky; parametr <i>-d</i> : maže znaky, <i>-s</i> : při opakovaném výskytu znaku vypíše znak jen jednou
nl	<i>soubor</i>	očíslovuje řádky
pr	<i>[parametry] soubor</i>	rozdělí text na stránky a přidá hlavičku; parametr <i>-lčíslo</i> : mění velikost stránky (počet řádků na stránku)
lp	<i>[soubory]</i>	tisk textových souborů
lpstat		zobrazí frontu tiskových požadavků
cancel	<i>[cislo_pozadavku]</i>	ruší tisk textových souborů ve frontě
mailx	<i>[adresy_prijemcu]</i>	odesílání (s parametrem <i>-</i> na LAN stačí login) a čtení e-mailů; ovládání: <i>číslo</i> : vypíše danou zprávu, <i>p</i> : vypíše aktuální zprávu, <i>d číslo</i> : vymaže danou zprávu, <i>u číslo</i> : obnoví danou zprávu, <i>h</i> : vypíše seznam zpráv, <i>m adresy_prijemcu</i> : odešle novou zprávu, <i>r</i> : odpoví na aktuální zprávu, <i>s soubor</i> : uloží zprávu do souboru a vymaže, <i>q</i> : uloží změny a ukončí program, <i>x</i> : ukončí program beze změn
ssh	<i>[parametry] server</i>	šifrovaný vzdálený přístup SSH; parametr <i>-l login</i> : jméno uživatele, <i>-X</i> : podpora GUI
ftp	<i>server</i>	přenos souborů FTP; ovládání: <i>dir</i> : výpis adresáře (lze použít také <i>ls</i> , lze využít hvězdičkové konvence), <i>cd adresář</i> : změna adresáře, <i>get soubor</i> : přečte soubor ze serveru, <i>put soubor</i> : pošle soubor na server, <i>mget soubory</i> : multiple get, <i>mput soubory</i> : multiple put, <i>ascii</i> : nastaví režim pro přenos txt souborů, <i>binary</i> : nastaví režim pro přenos binárních souborů, <i>prompt</i> : vypínání dotazovacího režimu, <i>close</i> : ukončí spojení, <i>quit</i> : opuštění programu
finger	<i>[uzivatel]</i>	uživatelé přihlášení do systému

UNIX

klávesové zkratky shellu:

klávesa tab	doplňování textu
klávesa ctrl+c	intr – násilné ukončení prováděné akce
klávesa ctrl+\	quit - ukončení programu
klávesa ctrl+h	erase - výmaz znaku
klávesa ctrl+d	eof - konec vstupu v terminálu, vypnutí terminálu
klávesa ctrl+u	kill - zruší znaky na řádce
klávesa ctrl+l	překreslení obrazovky
klávesa ctrl+z	pozastavení běhu úlohy
klávesa ctrl+s	pozastavení výstupu
klávesa ctrl+q	uvolnění výstupu

hvězdičková konvence shellu:

?	libovolný znak
*	řetězec znaků
[abcd]	libovolný znak v závorkách
[a-d]	libovolný rozsah znaků v závorkách

přístupová práva:

drwxrwxrwx	1. znak – typ souboru (adresář, odkaz); 2.-4. znak – práva vlastníka; 5.-7. – práva skupiny uživatelů; 8.-10. práva ostatních uživatelů
d	directory
l	symbolický odkaz
r	read
w	write
x	execute
-	právo odepřeno

standardní vstup a výstup:

>	přesměrování výstupu do souboru (přepis)
>>	přesměrování výstupu do souboru (zápis na konec)
<	vstup ze souboru
<< <i>slovo</i>	vstup z právě prováděného příkazového souboru, slovo označuje obsah řádku, který čtení ukončí
	přesměrování výstupu na vstup
&	spuštění procesu na pozadí
;	oddělení jednotlivých příkazů v seznamu příkazů

startovací skripty:

etc/profile	spouštěn jako 1. při startu shellu
~/.bash_profile	následně je vyhledán jeden z těchto 3 skriptů, při nalezení jednoho z nich vyhledávání ukončí
~/.bash_login	
~/.profile	
~/.bashrc	spouští se, jestliže není bash nastaven jako přihlašovací shell (nastavení aliasů)
~/.bash_logout	spouští se při ukončování shellu

struktura adresářů:

.	aktuální adresář
..	nadřazený adresář
/	root adresář
~	domovský adresář
/home	domovský adresář
/bin	adresář s příkazy systému, interprety příkazů (shelly)
/bin/sh	Bourne shell
/dev	adresář periférních zařízení
/etc	systémové programy a data
/etc/passwd	soubor s informacemi o kontech uživatelů
/etc/shadow	soubor se zašifrovanými hesly
/etc/group	soubor s informacemi o skupinách uživatelů
/etc/rc	příkazový soubor pro shell, spouštěný při startu systému (run commands)
/etc/profile	příkazový soubor shellu, spouštěný při přihlášení příkazového inrepretu (dříve než .profile v /home)
/etc/motd	zpráva, která se zobrazí uživatelům při každém přihlášení (message of the day)
/lib	sdílené knihovny
/mnt	adresář pro připojování dalších svazků (mount)
/tmp	adresář pro dočasné pracovní soubory (temp)
/usr	adresář s programy a datovými soubory
/usr/include	hlavičkové soubory pro překlad programů v C
/usr/lib	knihovny používané různými programy systému
/usr/local	adresář s lokálními programy a datovými soubory
/var	adresář s proměnnými soubory
/var/spool	adresáře určené pro ukládání souborů pro tisk, přenos po síti, uživatelskou poštu
/var/tmp	adresář pro dočasné pracovní soubory (temp)

užitečné programy prostředí KDE:

firestarter	firewall
katapult	spouštěč programů
kopete	instant messanger
krusader	souborový manažer
links	textový internetový prohlížeč
mc	textový souborový manažer
SuperKaramba	tuning pracovní plochy (Liquid Weather ++, BlackAmarok)
valgrind	debugger
wine	emulátor Windows aplikací
yakuake	konzole pro shell

systémové proměnné shellu:

HOME	domovský adresář, proměnná se používá v příkazu cd
MAIL	odkazuje na soubor s poštou, shell kontroluje příchod pošty při spuštění (promptu) a v intervalech (nastavuje se v proměnné MAILCHECK)
PS1, PS2	primární výzva shellu (prompt), sekundární výzva shellu při zadávání víceřádkových příkazů, např. PS1='u \w> '
PROMPT_COMMAND	příkaz pro prompt
IFS	oddělovač argumentů příkazového řádku
PATH	seznam adresářů ve kterých shell hledá spustitelné soubory, adresáře jsou odděleny : dvojtečkou
MANPATH	seznam adresářů ve kterých shell hledá nápovědu k příkazům, adresáře jsou odděleny : dvojtečkou
MAILPATH	seznam adresářů ve kterých shell hledá maily, adresáře jsou odděleny : dvojtečkou
MAILCHECK	nastavení intervalu kontroly příchozí pošty (v sekundách)
HISTSIZE	nastavení velikosti historie uchovávaných příkazů
USER	jméno uživatele
HOSTNAME	jméno hosta

regulární výrazy RE:

. [ ] ( ) ^ \$ * + \	speciální znaky, vypisují se pomocí \ backslash
.	libovolný znak
*	jakýkoliv počet výskytů předchozího znaku
+	jeden nebo více výskytů předchozího znaku
?	nula nebo jeden výskyt předchozího znaku
.*	jakýkoliv počet výskytů libovolného znaku, opakování je „hladové“ a snaží se pozřít co nejvíce znaků, např. r.*a na řetězci brambora odpovídá řetězci rambora
^	začátek řádku
\$	konec řádku
\<	začátek slova
\>	konec slova
\(... \)	vytváření skupin (uzávorkování RE)
	odděluje dvě alternativy
[abcd]	libovolný znak uvedený v závorkách, tečka . v hranatých závorkách nemá speciální význam, pokud chceme uvést jako znak] musíme ji napsat hned na začátek
[a-d]	libovolný znak z rozsahu znaků uvedeného v závorkách, pomlčka – slouží jako interval jen pokud má z obou stran svoje meze
[^abcd]	libovolný znak, který není uvedený v závorkách, stříška ^ představuje negaci jen pokud je uvedena na začátku
[0-9]*	libovolně dlouhá posloupnost číslic

programování v Bourne shell:

#!/bin/bash	spustí interpret shellu
#	komentář
;& ( ) < > ‘ “	mezera tab enter speciální znaky (oddělovače příkazů), vypisují se pomocí \ backslash, úvozovek nebo apostrofů, uvnitř úvozovek se provádí substituce proměnných

uvozovací znaky:

apostrofy ‘ ‘	řetězec znaků bez speciálního významu
uvozovky “ “	řetězec znaků s podporou znaků se speciálním významem (proměnné, escape znaky \, zpětné apostrofy ` ` , příkazy historie)
backslash \	escape znaky se speciálním významem
zpětné apostrofy ` `	řetězec znaků s podporou znaků se speciálním významem, který používá standardní výstup jako parametr pro jiný příkaz

vstup/výstup:

<&-	uzavření standardního vstupu
>&-	uzavření standardního výstupu
popisovac< soubor	použije soubor jako vstup s daným popisovačem; standardní vstup (popisovač 0), výstup (popisovač 1), chybový výstup (popisovač 2)
popisovac> soubor	použije soubor jako výstup s daným popisovačem
<&popisovac	přesměruje standardní vstup na soubor odkazovaný daným popisovačem
>&popisovac	přesměruje standardní výstup na soubor odkazovaný daným popisovačem
` `	použije standardní výstup jako parametr pro jiný příkaz, např. mail `cat seznam` < posta.txt

proměnné:

promenna=hodnota	přiřazení hodnoty proměnné
promenna=\$promenna'hodnota'	přidání hodnoty do proměnné (adiční zápis)
read promenna	načtení proměnné ze standardního vstupu
\$promenna	použití proměnné, pokud nějaký znak už není součástí proměnné, proměnná se ohraničí: \${promenna}znaky
\$0 \$1 \$2 \$3 \$4 \$5 \$6 \$7 \$8 \$9	speciální proměnná shellu: prvních 10 argumentů shellu nebo shell scriptu
\$* \$@	speciální proměnná shellu: všechny argumenty příkazového řádku oddělené mezerou
\$#	speciální proměnná shellu: počet argumentů shell scriptu
\$-	speciální proměnná shellu: volby tohoto příkazového interpretu
\$_	speciální proměnná shellu: návratová hodnota posledního provedeného příkazu
\$\$	speciální proměnná shellu: PID současné instance shellu (používá se např. v konstrukcích typu /tmp/file\$\$ pro vytváření pracovních souborů)
\$_	speciální proměnná shellu: PID posledního procesu spuštěného na pozadí

<code>\${promenna-vyraz}</code>	podmíněná substituce: je-li proměnná nastavena, nahradí se parametr hodnotou proměnné, jinak bude nahrazen řetězcem <i>vyraz</i> , např. <code>echo „Home: \${PROM-`pwd`}“</code>
<code>\${promenna=vyraz}</code>	podmíněná substituce: pokud proměnná není nastavena, přiřadí jí řetězec <i>vyraz</i> , poté je parametr nahrazen hodnotou proměnné
<code>\${promenna?vyraz}</code>	podmíněná substituce: je-li proměnná nastavena, nahradí se parametr hodnotou proměnné, jinak vypíše řetězec <i>vyraz</i> a ukončí shell
<code>\${promenna+vyraz}</code>	podmíněná substituce: je-li proměnná nastavena, nahradí parametr <i>výrazem</i> , jinak jej nahradí prázdným řetězcem
řídící struktury:	
<code>prikaz1 && prikaz2</code>	seznam – vyvolá <i>příkaz1</i> a <i>příkaz2</i> se provede pokud <i>příkaz1</i> skončil úspěšně (vrátil 0)
<code>prikaz1 prikaz2</code>	seznam – vyvolá <i>příkaz1</i> a <i>příkaz2</i> se provede pokud <i>příkaz1</i> skončil neúspěšně (vrátil 1)
<code>{ prikaz1; prikaz2 }</code>	seskupování příkazů (změna priority), za závorkou resp. před musí být mezera, např. <code>test -d bin { mkdir bin; echo „Založen ./bin“; }</code>
<code>(prikaz1; prikaz2)</code>	seskupování příkazů (změna priority) v rámci vnořeného interpretu, za závorkou resp. před musí být mezera
<code>! prikaz</code>	vrací opačnou hodnotu <i>příkazu</i>
<code>if prikazy</code> <code>[then prikazy</code> <code>elif prikazy] ...</code> <code>[then prikazy]</code> <code>[else prikazy]</code> <code>fi</code>	podmínka if
<code>case \$promenna in</code> <code>hodnota1 hodnota2 ...) prikazy;; ...</code> <code>esac</code>	podmínka switch-case, v hodnotách lze využívat hvězdičkové konvence
<code>for promenna in seznam_slov</code> <code>do prikazy</code> <code>done</code>	cyklus for, v seznamu slov lze využívat hvězdičkové konvence
<code>while prikazy</code> <code>do prikazy</code> <code>done</code>	cyklus while
<code>until prikazy</code> <code>do prikazy</code> <code>done</code>	cyklus until (od while se liší negací testu)
<code>for soubor in *</code> <code>do</code> <code>cp \$soubor \$soubor.zaloha</code> <code>done</code>	příklad cyklu for
<code>POCET=0</code> <code>while [\$POCET -ne 50]</code> <code>do</code> <code>POCET=`expr \$POCET + 1`</code> <code>mkdir pokus-\$POCET</code> <code>done</code>	příklad cyklu s pevně daným počtem opakování
<code>break [uroven_vnoren]</code> <code>continue [uroven_vnoren]</code>	příkaz break příkaz continue

porovnávání proměnných:

zápis	např. <code>if [\$PROMENNA -eq cislo]</code>
-eq	je rovno
-ne	není rovno
-gt	je větší
-lt	je menší
-ge	je větší nebo rovno
-le	je menší nebo rovno

příkaz test:

zápis	např. <code>if test -e file.txt -a ! -s file.txt</code> lze také zapsat jako <code>if [-e file.txt -a ! -s file.txt]</code>
-a	AND, musí být splněny podmínky na obou stranách
-d	zjistí, zda se jedná o adresář
-e	zjistí, zda soubor existuje (nezkoumá jeho délku)
-f	zjistí, zda se jedná o běžný soubor
-L	zjistí, zda se jedná o symbolický odkaz
-o	OR, musí být splněna alespoň jedna podmínka
-r	zjistí, zda má uživatel právo na čtení souboru
-s	zjistí, zda soubor existuje a má nenulovou hodnotu
-w	zjistí, zda má uživatel právo na zápis do souboru
-x	zjistí, zda má uživatel právo na spuštění souboru

aliasy:

<code>nazev="vyraz"</code>	záměna výrazu za slovo, funguje jen v interaktivním shellu, např. <code>alias dir='ls -l'</code>
----------------------------	--

funkce:

<code>function nazev { prikazy; return }</code>	definice funkce, argumenty funkce vyjadřují proměnné \$1 až \$9, počet argumentů nese proměnná \$#, lze použít i ( ) pro vnořený interpret
---	--

<code>function apath</code>	příklad funkce
<code>{</code>	
<code>[-d \$1] && export PATH=\$1:\$PATH</code>	
<code>}</code>	

vestavěné příkazy (nelze přesměrovávat):

:	expanduje argumenty a provede přesměrování
. <i>soubor</i>	přečte a provede příkazy ze <i>souboru</i>
break [<i>cislo</i>]	opustí nejvnitřnější smyčku resp. daný počet smyček for, while nebo until
cd [<i>adresář</i>]	změna aktuálního adresáře
continue [<i>cislo</i>]	pokračuje znovu ve vykonávání nejvnitřnější smyčky resp. daného počtu smyček for, while nebo until
echo [<i>argumenty</i>]	vypíše argumenty na standardní výstup, argumenty jsou odděleny mezerou
eval [<i>argumenty</i>]	argumenty jsou nejprve interpretovány shellem a pak provedeny jako příkazy
exec [<i>argumenty</i>]	shell místo sebe spustí příkaz specifikovaný argumentem, lze použít přesměrování
exit [<i>cislo</i>]	shell skončí s návratovou hodnotou <i>cislo</i>
export [<i>promenna</i>]	proměnné shellu se sváží s příslušnými proměnnými prostředí
read <i>promenna</i>	načtení proměnné ze standardního vstupu
readonly [<i>promenna</i>]	definuje konstanty, bez parametru vypíše konstanty
set [<i>parametry</i>]	nastavuje vlastnosti shellu; parametr <i>—e</i> : skončí po prvním neúspěšném příkazu, <i>-k</i> : do prostředí příkazu budou uložena všechna přiřazení, <i>-n</i> : čte příkazy ale neprovádí je, <i>-t</i> : skončí po přečtení a vykonání jednoho příkazu, <i>-u</i> : považuje při substituci nedefinované proměnné za chybu, <i>-v</i> : opíše každou příkazovou řádku po přečtení, <i>-x</i> : každý příkaz a jeho argumenty před provedením opíše
shift	posun pozičních parametrů vlevo (\$1 se uloží do \$0 atd., zmenší se velikost \$#)
times	vypíše souhrnný čas procesů shellu
trap [<i>příkazy</i>] [<i>cislo</i>]	nastaví způsob reakce na signál, dané příkazy se provedou při příchodu signálu <i>cislo</i>
umask [<i>oktalove_cislo</i>]	uživatelská maska pro vytváření souborů
wait	čeká na dokončení všech potomků běžících na pozadí

VI EDITOR	MALÉ	VELKÉ	CTRL
a	after – zápis za kurzor (text mode)	zápis za konec řádku, stejné jako \$a (text mode)	
b číslo před	back – o slovo zpět	o slovo zpět (odděleno whitespace)	backward – page up
c	change – c cílový_výraz – nahrad' k cíli (text mode)	zamění celý řádek, stejné jako cc	
d	delete – d cílový_výraz – smaž k cíli	smaž do konce řádku, stejné jako d\$	down – o půl obrazovky dolů
e číslo před	na konec slova	na konec slova (odděleno whitespace)	expose – o řádek nahoru
f			forward – page down
g	not used (využití makra)	jdi na řádek číslo - číslo G; jdi na začátek souboru - 1G; jdi na poslední řádek - G	vypíše info o souboru
h číslo před	o znak doleva		backspace
i	insert – zápis před kurzor (text mode)	zápis na začátek řádku za whitespace (text mode)	
j číslo před	o řádek dolů	join - spojit přes mezeru	
k číslo před	o řádek nahoru	not used (využití makra)	
l číslo před	o znak doprava		
m	mark – m písmeno – ulož značku, vyvolá se ' písmeno		
n	next – najdi další text ve směru hledání	najdi další text proti směru hledání	
o	vloží nový řádek pod kurzor	vloží nový řádek nad kurzor	
p	place – umístí z bufferu za kurzor	umístí z bufferu před kurzor	
q	not used (využití makra)		
r	replace – nahrad' 1 znak	přepis znaků (text mode)	
s	substitute – číslo s – nahrad' s znaků za řetězec (text mode)		
t			
u	undo – zpět	undo na 1 řádek (vrátí do původ. podoby)	up – o půl obrazovky nahoru
v	not used (využití makra)	not used (využití makra)	
w číslo před	word – o slovo dopředu	o slovo dopředu (odděleno whitespace)	
x	smaž znak; smaž určitý počet znaků – číslo x	backspace – smaž znak před kurzorem	
y	yank – y cílový_výraz – uloží do bufferu	uloží do bufferu řádek, stejné jako yy	o řádek dolů
z			

\$ číslo před	na poslední znak na řádku
0 číslo před	na začátek řádku
^ číslo před	na konec řádku
{ číslo před	před odstavec
} číslo před	za odstavec
(číslo před	na začátek věty
) číslo před	na konec věty
/	najdi text směrem dolů
?	najdi text směrem nahoru
%	najdi párovou závorku
~	zaměň velká a malá písmena
space	o znak doprava
enter	na první znak následujícího řádku který není whitespace
esc	zpět do command mode
ZZ	ulož změny a ukonči
yy číslo před	uloží do bufferu řádek
dd číslo před	smaže řádek
cc	zamění celý řádek
' písmeno	jdi na značku

:w	ulož, lze použít přesměrování
:wq	ulož a ukonči, stejné jako ZZ
:q	quit – konec
:q!	quit – násilný konec bez uložení změn
:r <i>soubor</i>	read – za aktuální řádek načti text z jiného souboru
:13,150w! <i>soubor</i>	od řádku 13 do řádku 150 ulož text do souboru a přepiš
.,\$w <i>soubor</i>	od aktuálního řádku až do konce ulož text do souboru
:g/aa/s/bb/cc/g	jdi na řádek, obsahující aa a nahraď bb za cc, příznak g nahradí všechny výskyty v řádku
:g/aa/s/cc/	jdi na řádek, obsahující aa a nahraď aa za cc
:g/aa/d	jdi na řádek, obsahující aa a smaž ho
:g/aa/-3, +5d	jdi na řádek, obsahující aa a smaž řádky od 3 před až po 5 po
:g/ *\$/s///	ořízne koncové mezery
:s/aa/bb/	nahraď aa za bb
:s/aa/bb/g	nahraď všechny výskyty aa za bb na řádku
:%s/aa/bb/g	nahraď všechny výskyty aa za bb v souboru
:%s/aa/bb/gc	nahraď všechny výskyty aa za bb v souboru (zeptá se na každou změnu)
:map písmeno výraz	makro
:map q 2dd2j	příkaz q smaže 2 řádky a skočí o 2 dolu
oddělovače : výrazů	/ (hledá RE směrem ke konci) ? (hledá RE směrem k začátku) :

SED	POPIS
sed [<i>param.</i>] <i>přikazy</i> [<i>soub.</i>]	formát zápisu
-n	potlačí implicitní výstup
-e	čtení sedovských příkazů z příkazové řádky
-f	čtení sedovských příkazů ze souboru
/regularni_vyraz/	zápis RE
\xregularni_vyrazx	zápis RE kde x je libovolný nekontrolní znak
cislo_radku	adresování řádku
cislo_radku,cislo_radku	adresování řádků v intervalu
cislo_radku!	obrácení platnosti adresy řádku
sed -n '/start/{ p /stop/{ p } } ' file.txt	příklad sdružování příkazů
#n	na první řádce scriptu znamená totéž co parametr -n
#	je komentář
[1adresa] q	ukončí se (implicitní výstup se provede)
[1adresa]rozsah] p	vytiskni obsah pracovního prostoru plus znak nové řádky
[1adresa]=	vytiskni číslo aktuální řádky a odřádkuj
[1adresa]rozsah] y/abc/xyz/	zaměň znaky pracovního prostoru
[1adresa]rozsah] s/vzor/náhrada/	nahraď v pracovním prostoru, příznaky: p g w
[1adresa]rozsah] d	smaž pracovní prostor, pokračuj další řádkou od začátku sedskriptu
[1adresa]rozsah] l	vytiskni obsah pracovního prostoru a místo speciálních znaků tiskni jejich ascii kód
[1adresa]rozsah] n	do pracovního prostoru načti další řádku, předchází obsah zapomeň
[1adresa] a\	vytiskni za append
[1adresa] i\	vytiskni před insert
[1adresa]rozsah] c\	změň, vytiskni a začni nový cyklus change
[1adresa] rsoubor	vytiskni obsah <i>souboru</i>
[1adresa]rozsah] w soubor	zapiš pracovní prostor do <i>souboru</i>
[1adresa]rozsah] N	do pracovního prostoru přidej znak \n plus další řádku ze vstupu, když žádná další řádka není k dispozici, skonči
[1adresa]rozsah] D	v pracovním prostoru odmaž jednu řádku a skoč na začátek sedskriptu, pokud je pracovní prostor prázdný, přečti do něj další řádku
[1adresa]rozsah] P	z pracovního prostoru vytiskni jednu řádku
[1adresa]rozsah] h	ulož obsah pracovního prostoru do paměťového prostoru
[1adresa]rozsah] H	do paměťového prostoru připoj znak \n plus obsah pracovního prostoru
[1adresa]rozsah] g	ulož obsah paměťového prostoru do pracovního prostoru
[1adresa]rozsah] G	do pracovního prostoru připoj znak \n plus obsah paměťového prostoru
[1adresa]rozsah] x	vyměň mezi sebou obsahy pracovního a paměťového prostoru
:návěští	je návěští
[1adresa]rozsah] b návěští	skoč na návěští
[1adresa]rozsah] t návěští	podmíněný skok, pokud byla úspěšná poslední náhrada pomocí s příkazu
oddělování příkazů	středníkem ; nebo samostatným řádkem, středníkem ; nelze oddělovat příkazy : b t pracující s návěštími
sed -n -e 'n;p' text	tiskne jen sudé řádky

AWK	POPIS
awk [<i>param.</i>] <i>přikazy</i> [<i>soub.</i>]	formát zápisu
-f	čtení awk příkazů ze souboru
-Foddělovac	nastavení oddělovačů položek
vzor { akce }	příkazy awk, akce se provede po splnění vzoru
{ akce }	příkazy awk, akce se provede vždy, akce se oddělují středníkem ; nebo novým řádkem
záznamy	implicitně je 1 záznam 1 řádek
položky	implicitně jsou položky odděleny bílým znakem, na položky se odkazujeme pomocí proměnných \$1... proměnná \$0 odkazuje na celý záznam
#	komentář
NR	číslo aktuálního záznamu
NF	počet položek v aktuálním záznamu
RS	explicitní nastavení oddělovačů záznamů, je-li oddělovač prázdný, chápe se jako prázdný řádek
FS	explicitní nastavení oddělovačů položek
ORS	explicitní nastavení oddělovačů záznamů pro výstup
OFS	explicitní nastavení oddělovačů položek pro výstup
FILENAME	jméno aktuálního vstupního souboru, v případě standardního vstupu je to '-'
awk { print }	opíše standardní vstup na standardní výstup
{ print \$2 \$1 }	vypíše první dvě položky v opačném pořadí
{ print \$2, \$1 }	vypíše první dvě položky v opačném pořadí a oddělí je oddělovačem položek
{ print "řetězec" }	vypíše řetězec
{ print \$1 >"txt"; print "řetěz" >\$2 }	uloží první položku do souboru txt a uloží řetězec do souboru se jménem uloženým v položce 2
{ printf "Průměr=%8.2f, počet pokusů=%10ld\n", \$1, \$2 }	funkce printf (funguje stejně jako v jazyce C)
BEGIN { FS = ":" }	vzor BEGIN se provede dříve, než se přečte první záznam vstupu, musí být uveden jako 1. vzor
END { print NR }	vzor END se provede po zpracování posledního čteného záznamu, musí být uveden jako poslední vzor
PROM = 1	přiřazení numerické hodnoty proměnné, pro zaručení, že bude hodnota numerická přičteme 0
PROM = "1"	přiřazení řetězce do proměnné, pro zaručení, že bude hodnota řetězec připojíme ""
/regulární_vyraz/	zápis RE
\$1 ~ /regulární_vyraz/	zápis RE, vyhledává jen 1. položku vyhovující danému RE, negace testu se zapíše !~
< > == != >= <=	relační operátory
\$1 >= "s"	vybere ty řádky, jejichž první položka začíná znakem s, t, u...
&& !	boolovské operace
/start_vzor/,/stop_vzor/	interval určený vzorky, např. NR == 100, NR == 200 vypíše záznamy (řádky) 100 až 200
if (podmínka) příkaz else příkaz	podmínka IF
while (podmínka) příkaz	cyklus WHILE
do příkaz while (podmínka)	cyklus DO
for (výraz1; výraz2; výraz3) příkaz	cyklus FOR
for (proměnná in pole) příkaz	cyklus FOR
break	příkaz BREAK
continue	příkaz CONTINUE
next	přejde na zpracování dalšího záznamu
delete pole [index]	
exit [výraz]	načtení konce vstupu (souboru)